

poparcia wyższych oficerów, co doprowadziło do konfliktu między zwolennikami i przeciwnikami spisku. W wyniku bratobójczych starć zginęło wówczas sześciu generałów, którzy odmówili objęcia dowództwa nad zbuntowanymi żołnierzami. Poparcia spiskowcom nie udzieliło ani bogate mieszczaństwo, ani arystokracja. Całkowitej klęsce powstania już w pierwszych godzinach po jego wybuchu zapobiegło przyłączenie się mieszkańców stolicy do walczących podchorążych. Po nocnych starciach wyzwolono Warszawę, a Rosjanie zostali zmuszeni do wycofania się z miasta.

■ Od negocjacji do detronizacji

Kontrolę nad powstaniem przejęła **Rada Administracyjna**, która przekształciła się w **Rząd Tymczasowy**. Władze nie chciały dopuścić do wybuchu otwartej wojny z Rosją. Ideę powstańczą poparło natomiast Towarzystwo Patriotyczne, które wznowiło swoją działalność. 5 grudnia generał Józef Chłopiński ogłosił się dyktatorem, czyli przejął władzę wojskową i polityczną. Pod presją zwolenników dalszej walki rozbudowywał armię, ale jednocześnie prowadził pertraktacje z carem Mikołajem I. Rozmowy te nie przyniosły jednak rezultatów – car zażądał natych-

miastowego zakończenia powstania. W tej sytuacji 25 stycznia 1831 r. sejm Królestwa Polskiego ogłosił detronizację Mikołaja I i zerwał unię z Rosją. Chłopiński zrzekł się wówczas dyktatury, a władzę przejął **Rząd Narodowy** z księciem Adamem Jerzym Czartoryskim na czele. Decyzja o walce z zaborcą miała duże poparcie społeczne, jednak nie zaangażowali się w nią chłopci, ponieważ pojmowali powstanie jako „wojnę panów”, która ich nie dotyczy. Ani sejm, ani władze powstańcze nie doceniały siły tej grupy społecznej, dlatego nie podjęły się rozwiązania sprawy chłopskiej, czyli przeprowadzenia uwłaszczenia i przeciągnięcia chłopów na stronę powstańców.

■ Wojna polsko-rosyjska

Rządowi Narodowemu nie udało się pozyskać w Europie sojuszników do wojny z Rosją. Na początku lutego 1831 r. do Królestwa Polskiego wkroczyła licząca 120 tys. żołnierzy armia rosyjska, dowodzona przez feldmarszałka Iwana Dybicza. Polacy wystawili 50 tys. żołnierzy. Rosjanie chcieli szybkim uderzeniem zdobyć Warszawę. Do decydującej bitwy doszło 25 lutego 1831 r. pod Grochowem. Całodzienny, krwawy **bój o Olszynkę Grochowską** zakończył się odwrotem Polaków. Ich zacięty opór wpłynął jednak

– TEKST ŹRÓDŁOWY –

Detronizacja cara

Akt detronizacji cara został uchwalony przez sejm na wniosek posła Romana Sołtyka. Takiej decyzji sprzeciwiali się umiarkowani politycy.

Działo się na Posiedzeniu połączonych Izb Sejmowych dnia 25 stycznia 1831 r. w Warszawie. Najświętsze, najuroczystsze umowy tyle tylko są nie-naruszonymi, ile wiernie dotrzymanymi ze stron obydwóch. Długie cierpienia Nasze znane Światu całemu, przysięgą zaręczone przez dwóch Panujących, a pogwałcone tylekroć swobody, nawzajem i Naród Polski od wierności dziś Panującemu uwalniają. Wyrzeczone na koniec przez samego Cesarza [cara] Mikołaja słowa, że pierwszy ze strony naszej wystrzał stanie się na zawsze zatracenia Polski hasłem, odejmując nam wszelką sprostowania krzywd naszych nadzieję, nie zostawiaj

jak rozpacz szlachetną. Naród zatem Polski na Sejm zebrany oświadcza: iż jest niepodległym Ludem i że ma prawo temu Koronę Polską oddać, którego godnym jej uzna; po którym z pewnością będzie się mógł spodziewać, iż mu zaprzysiężonej wiary i zaprzysiężonych swobód święcie i bez uszczerbku dochowa.

PRACA Z TEKSTEM ŹRÓDŁOWYM

1. Wymień przyczyny detronizacji cara Mikołaja I podane w tekście.
2. Wyjaśnij, w jaki sposób postawie wyobraźali sobie wybór przyszłego władcy Polski.

Źródło: *Wiek XIX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2002, s. 181.